

PROGOVORI O PREGOVORIMA

69/2021

Bilten o procesu pregovora
o pristupanju Srbije Evropskoj uniji

DIJALOG JE SAMO REČ...

TEMA BROJA STR. 4–6

KOLUMNNA STR. 13–14

Međunarodni odnosi u doba pandemije

Korona diplomatija i rat vakcinama

AKTUELNO STR. 18–20

Savet za mlade, teorija i praksa

Borba za svoj glas

PREDSTAVLJAMO STR. 21–22

**Rezolucija Evropskog parlamenta
o Srbiji, 2021.**

Red pohvala, red kritika

CIVILNO DRUŠTVO ZA
UNAPREĐENJE PRISTUPANJA
SRBIJE EVROPSKOJ UNIJI

Švedska
Sverige

- 3** | **PREGLED MESECA**
- 4** | **TEMA BROJA**
Izbori koji dolaze
Dijalog je samo reč...
- 7** | **INTERVJU**
Intervju, Marija da Silva Pina
Proširenje je neosporan deo dnc Evropske unije
- 10** | **U FOKUSU**
Esej
Ekonomski odnosi EU i SAD – izazovi i perspektive
- 13** | **KOLUMNA**
Međunarodni odnosi u doba pandemije
Korona diplomatija i rat vakcinama
- 15** | **AKTUELNO**
Zapošljavanje osoba s mentalnim invaliditetom
Prepreke na svakom koraku
- 18** | **AKTUELNO**
Savet za mlade, teorija i praksa
Borba za svoj glas
- 21** | **PREDSTAVLJAMO**
Rezolucija Evropskog parlamenta o Srbiji, 2021
Red pohvala, red kritika

PRIJAVITE SE OVDE DA REDOVNO DOBIJATE MESEČNI BILTEN O PROCESU PREGOVORA SRBIJE SA EU

IMPRESUM

Izdavač: Beogradska otvorena škola (BOŠ)
Bulevar oslobođenja 177, 11000 Beograd, Srbija
www.bos.rs

Urednici: Jelena Babić Barnes, Jelena Jorgačević, Tamara Arsić, Branislav Cvetković

Autori: Bojana Džulović, Andrea Matijević, Tamara Arsić, Snežana Lazarević, Maja Popović, Milica Borjanić, Aleksandra Stojanović

Lektura: Marijana Milošević

Dizajn i prelom: Damir Matić

Ova publikacija je nastala u okviru projekta „Civilno društvo za unapređenje pristupanja Srbije Evropskoj uniji” koji Beogradska otvorena škola realizuje uz podršku Švedske. Stavovi i mišljenja autora izneta u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno i mišljenje Beogradske otvorene škole i donatora.

25. januar

Obnovljivi izvori prvi put preuzeli primat u proizvodnji struje u EU

Prema istraživanju koje su objavili klimatski tink-tenkovi *Ember* iz Londona i *Agora energetski* zaokret iz Berlina, obnovljivi izvori energije su u 2020. godini preuzeli primat u proizvodnji struje u Evropskoj uniji. U ukupnoj proizvodnji električne energije obnovljivi izvori učestvuju sa 38%, dok je učešće fosilnih goriva u energetsom miksu EU palo na 37%. Preostalih 25% električne energije se dobija iz nuklearnih elektrana. **Više...**

28. januar

POSP: Nastavak međustranačkog dijaloga prioritet Evropske unije

Poslednjeg četvrtka u januaru održana je 12. sednica Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje (POSP). Sednici su prisustvovali predstavnici: Evropskog parlamenta, Evropske komisije, Evropske službe za spoljne poslove i predsedništva Saveta, a predsedavali su Tanja Fajon, predsednica Odbora Evropskog parlamenta za stabilizaciju i pridruživanje Srbije i EU, i Vladimir Orlić, potpredsednik Narodne skupštine Republike Srbije. Iako međustranački dijalog vlasti i opozicije pod pokroviteljstvom Evropske unije nije bio posebna tačka dnevnog reda, bio je značajna tema sednice. **Više...**

1. februar

Srbija – evropski lider, ali u zagađenosti vazduha

Prošlogodišnji izveštaj Svetske alijanse za zdravlje i zagađenje označio je Srbiju kao vodeću evropsku državu po stopi smrtnosti uzrokovane zagađenjem. Na 100.000 stanovnika, svake godine umre 175 ljudi od posledica zagađenja vazduha, što Srbiju mesecima čini neslavnim svetskim liderom u zagađenosti vazduha. Granične vrednosti zagađenosti sumpor-dioksidom se često prekoračuju. Zato, stanovnici gradova u Srbiji, a pogotovo Bora i Smedereva, imaju problem s tzv. nevidljivim ubicom. **Više...**

3. februar

Indeks demokratije Ekonomista: Srbija dobila najnižu prosečnu ocenu od 2006. godine

Prema indeksu britanskog magazina *Ekonomist*, demokratija u Srbiji ocenjena je prosečnom ocenom 6,22. To je ujedno i najslabija ocena za Srbiju od 2006. godine, kada je indeks i nastao. Srbija se nalazi u kategoriji „manjkavih demokratija“, ali i pored pada ocene u odnosu na prošlu godinu, zadržala je 66. poziciju. Od zemalja u regionu ispred Srbije su Slovenija na 35. mestu i Hrvatska na 59. Iza Srbije su Albanija (71), Severna Makedonija (78), Crna Gora (81) i Bosna i Hercegovina (101). **Više...**

24. februar

Odbor Evropskog parlamenta usvojio Bilčikov izveštaj

Poslanici Evropskog parlamenta su u Odboru za spoljne poslove podržali kompromisne amandmane na izveštaj Vladimira Bilčika o Srbiji, u kojima se vlast poziva da do kraja reši afere u vezi sa *Krušikom*, *Jovanjicom*, *Telekomom Srbija*, kao i slučajem Savamala. Izveštaj je usvojen sa 57 glasova za i četiri glasa protiv. Evropski parlament izjasniće se o izveštaju o Srbiji na plenarnom zasedanju, a koje se očekuje krajem marta u Briselu. **Više...**

Izbori koji dolaze

DIJALOG JE SAMO REČ...

Tanji Fajon i Vladimiru Bilčiku, u novoj rundi pregovora vlasti i opozicije uz posredovanje Evropske unije, pridružiće se iskusni Eduard Kukan i Knut Flekenštajn. Da li ih čeka lak posao? Nimalo. Premalo je vremena za previše stvari koje treba uraditi.

Poslednjih godina kultura dijaloga u Srbiji nalazi se na staklenim nogama. Nije preterano reći da je dijalog proteran iz javnog prostora, a konstruktivna rasprava gotovo i da ne postoji. Deluje kao da smo zaboravili da je javna debata jedan od preduslova zdrave demokratije – vrednosti na koju se deklarativno svi pozivaju i ističu je u prvi plan, a koja u Srbiji gubi vrednost i smisao na svakom koraku.

Jedno je sigurno – nedostaju nam kultura dijaloga i kompromisa, a one jesu srž vladavine prava i pravne države.

Tmurna realnost i kozmetičke promene

Našu političku svakodnevnicu karakteriše jednoulje, obriši jednopartijskog sistema, medijski mrak, rasuta i bezidejna opozicija, odsustvo javne debate o ključnim pitanjima, odsustvo bilo kakve volje da se ona podstakne i vrati u društvene i političke tokove. Redovni parlamentarni izbori, održani u junu 2020. godine, nisu bili ni završeni, a mi smo već gledali ka aprilu 2021. za kada su zakazani novi, vanredni izbori. I pre nego što su izabrani, bili smo svesni da su naša Vlada i poslanici na svojim funkcijama oročeno i kratkoročno. Posmatrajući izborni proces, proces formiranja Vlade i Narodne skupštine, ali pre svega, njihovo oročavanje, bili smo svesni da prostora za dijalog nema, niti će ga biti u ovom sazivu.

Ipak, pre samih izbora, pred vladajućom garniturom je domaći zadatak. Radi se o procesu započetom uoči poslednjeg izbornog ciklusa, odnosno o međustranačkom dijalogu vlasti i opozicije uz posredovanje Evropske unije, nakon kojeg bi trebalo da se obezbede uslovi za fer i slobodne izbore u Srbiji.

Da li zaista postoji politička volja za pomenuti proces i da li će on rezultirati pravim, a ne samo kozmetičkim, promenama? Ako se imaju u vidu rezultati prvog kruga dijaloga – verovatnoća je mala.

Naime, prethodni međustranački dijalog je doveo da izvesnih promena u REM-u, kao i do izmena određenih izbornih propisa, ali je jasno da je to nedovoljno. Od novog kruga dijaloga očekuje se napredak u temama koje su veoma dobro poznate: izborni uslovi, pritisci na birače i ravnopravna zastupljenost stranaka u medijima.

Neotvaranje novih poglavlja u procesu pristupanja Srbije Evropskoj uniji jasan je pokazatelj nezadovoljstva Unije brzinom sprovođenja reformi, pre svega u oblasti vladavine prava. U oblasti slobode medija nema napretka, već petu godinu zaredom, što je, uz pitanje vladavine prava i pravne države, kao i angažovanje Beograda u cilju normalizacije odnosa s Kosovom, predmet najvećih kritika koje dolaze iz Evropske unije.

Prethodni međustranački dijalog je doveo da izvesnih promena u REM-u, kao i izmena određenih izbornih propisa, ali je jasno da je to nedovoljno. Od novog kruga dijaloga očekuje se napredak u temama koje su veoma dobro poznate: izborni uslovi, pritisci na birače i ravnopravna zastupljenost stranaka u medijima.

Izborni uslovi su posebna tačka i ona se na dnevnom redu nalazi već nekoliko godina unazad.

Po rečima Dejvida Mekalistera, Narodna skupština i njen predsednik igraju centralnu ulogu u stvaranju prostora za dijalog i izgradnju konsenzusa o ključnim pitanjima među političkim strankama. Ipak, uzimajući u obzir odnos snaga u Narodnoj

Izvor: **European Western Balkans**

skupštini, kao i trenutnu atmosferu u njoj, ovakva konstatacija je prilično upitna. Pre svega od političke volje zavisi uspeh drugog kruga međustranačkog dijaloga.

Šta je suštinski problem s Tanjom Fajon? Jednom rečju, kritika. Slovenačka evroposlanica proteklih meseci nije se ustezala da otvoreno kritikuje vlast u Beogradu i izrazi svoje nezadovoljstvo stagnacijom i nazadovanjem, pre svega, u oblasti vladavine prava i slobode medija. A kritike se u Beogradu jako teško podnose i loše dočekuju.

Skupština lišena debate

Kao što je poznato, deo opozicije, nezadovoljan ishodom prvog kruga međustranačkog dijaloga, bojkotovao je izbore. Uz loš rezultat drugog dela opozicije koji je izašao na izbore, Narodna skupština se svela samo na jednu stranu – vladajuću partiju. Institucija koja treba da služi za debate i sučeljavanje stavova političkih suparnika, pretvorena je u mesto gde se ističu hvalospevi na račun vladajuće partije i upućuju uvrede bivšem režimu.

Šarenolikost u sastavu trenutne opozicije, neusaglašeni i nejasni stavovi, nepostojanje jasnog plana i programa odražavaju se i na međustranački dijalog. Ekstremno desničarske stranke žestoki su kritičari i protivnici stranog mešanja u proces međustranačkog dijaloga. S druge strane, nešto umerenije stranke zahtevaju prisustvo evropskih poslanika i njihovo posredovanje.

Sigurno je da opozicija u Srbiji ne pokazuje jedinstvo, a niti se to može očekivati skorije. Drugim rečima, uvek će se naći neko ko je nezadovoljan predloženim ishodima.

Nema mesta za kritiku

Da li Tanja Fajon ima integritet da i dalje bude jedan od ključnih elemenata u procesu dijaloga? Da li je zaista branila opoziciju i time dodatno narušila svoj integritet? Ovo su najčešće postavljena pitanja u proteklih nekoliko meseci kada se spomene međustranački dijalog i posredovanje EU.

Šta je suštinski problem s Tanjom Fajon? Jednom rečju, kritika! Slovenačka evroposlanica proteklih meseci nije se ustezala da otvoreno kritikuje vlast u Beogradu i izrazi svoje nezadovoljstvo stagnacijom i nazadovanjem, pre svega, u oblasti vladavine prava i slobode medija. Kritike se u Beogradu jako teško podnose i loše dočekuju. Kritičari se uglavnom izjednačavaju

sa opozicionim političarima. Kada dobije kritiku, bez obzira da li je ta kritika konstruktivna ili ne, vlast kritičare proglašava za neprijatelje. Ima li svrhe, u ovakvim okolnostima, upuštati se u dijalog? Ako nema mesta za kritiku, ako sve funkcioniše bez greške, kome onda uopšte dijalog treba?

Kada dobije kritiku, bez obzira da li je ta kritika konstruktivna ili ne, vlast kritičare proglašava za neprijatelje. Ima li svrhe, u ovakvim okolnostima, upuštati se u dijalog? Ako nema mesta za kritiku, ako sve funkcioniše bez greške, kome onda uopšte dijalog treba?

Tanji Fajon i Vladimiru Bilčiku, u novoj rundi pregovora pridružiće se iskusni Eduard Kukan i Knut Flekenštajn. Između ostalog, njih dvojica, zajedno s bivšim poslanikom u EP i izvestiocem za Severnu Makedoniju Ivom Vajglom, bili su trojka koja je obezbedila postizanje Sporazuma iz Pržina i stvaranje fer i poštenih izbornih uslova u ovoj zemlji. Svojevremeno, Vajgl je izjavio da nije bio pozvan da učestvuje u prvoj rundi pregovora, budući da ga je zvanični Beograd percipirao kao kritičara vlasti.

Da li ih čeka lak posao? Nimalo.

Da li u narednih 12 meseci možemo da očekujemo organizaciju međustranačkog dijaloga, usaglašavanje izmena i implementaciju istih kako bi se stekli uslovi za slobodne i fer izbore u aprilu 2022? Teško.

Premalo je vremena za previše stvari koje treba uraditi – ko će sve učestvovati u procesu dijaloga, ko će ga bojkotovati, koje tačke će se naći na agendi razgovora, kako će teći proces itd.

Druga decenija 21. veka, a Srbija predaleko od članstva u EU. Čini se, nikad dalje...

*Bojana Džulović,
Beogradska otvorena škola*

Intervju, Marija da Silva Pina

PROŠIRENJE JE NEOSPORAN DEO DNK EVROPSKE UNIJE

Ne možemo očekivati jednostavna i laka vremena pred nama, jer izazovi ostaju na nivou bez predsedana. Ipak, ovo je naše četvrto predsedavanje, što znači da imamo iskustvo, znanje i, pre svega, volju da težimo rezultatima. Nemamo skrivene agende i imamo dugogodišnju tradiciju ponašanja kao poštenu posrednici, što će ostati srž našeg predsedavanja.

Predsedavanje Portugalu Savetu Evropske unije otpočelo je 1. januara 2021. godine, u vreme kada se EU bori protiv zdravstvene i ekonomske krize usled pandemije COVID-19. S prioritetima kao što su otporna, socijalna, zelena, digitalna i globalna Evropa, Portugal se fokusirao na oporavak Evrope. O prioritetima, krizi, ali i o tome kako nepovoljna situacija usled virusa korona utiče na proširenje EU, odnosno na zemlje Zapadnog Balkana, razgovarali smo sa ambasadoricom Portugalu u Srbiji Marijom da Silva Pinom.

European Western Balkans: Portugal je 1. januara preuzeo šestomesečno predsedavanje Savetu EU, čiji će prioriteti biti otporna, socijalna, zelena, digitalna i globalna Evropa. Koja su Vaša očekivanja od predsedavanja?

Marija da Silva Pina: Naš moto to jasno objašnjava: „Vreme je za isporuku: fer, zelenog i digitalnog oporavka“, u kojem je isporuka ključna reč. Za vreme nemačkog predsedavanja je učinjen izuzetan posao s obzirom na okolnosti pandemije i sada, gledajući napred, treba da stanemo na noge i sprovedemo donete odluke ili drugim rečima da postignemo rezultate koji će nam omogućiti da težimo oporavku Evrope.

Ne možemo očekivati jednostavna i laka vremena pred nama, jer izazovi ostaju na nivou bez predsedana. Ipak, ovo je naše četvrto predsedavanje, što znači da imamo iskustvo, znanje i, pre svega, volju da težimo rezultatima. Nemamo skrivene agende i imamo dugogodišnju tradiciju ponašanja kao poštenu posrednici, što će ostati srž našeg predsedavanja.

Štaviše, da se sve ovo poveže i omogući uspešno predsedavanje, osmišljen je ambiciozan program s tri prioriteta, sproveden oko pet linija delovanja, koji uzima u obzir snage EU kako bi utro put ka boljem iskorišćavanju postojećih prilika za oporavak.

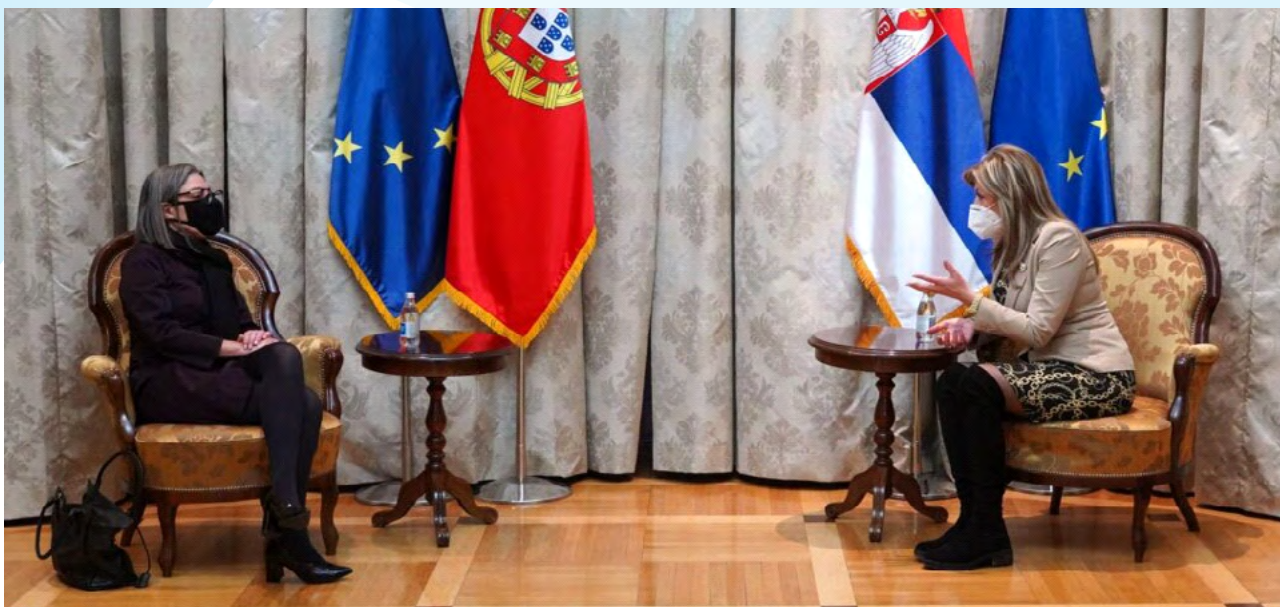
Evropski model je prethodno pokazao da je najbolji za osiguravanje mira i prosperiteta i omogućavanje zajedničke tačke za mnoge različite nacionalne interese. To ne znači da uvek funkcioniše na besprekuran način, ali do sada, procenjujući rezultate koji su postignuti u proteklom decenijama i upoređujući ih sa drugim modelima, usudujem se da kažem da nikada nije učinjeno toliko za građane na nekoliko polja, od ostvarivanja njihovih prava do potrošačkih dimenzija.

Moramo delovati u različitim planovima, imajući na umu da okvir u kojem će se odvijati oporavak zavisi od dve različite osnove. Jedno je pravna tekovina procesa evropskih integracija koja našu Uniju održava političkim i ekonomskim kriterijumima koji se ne mogu zaboraviti, izbeći ili oslabiti. Drugi su finansijski instrumenti koje EU ima na raspolaganju za oporavak, kao što su Višegodišnji finansijski okvir (2021–2027) i NextgenerationEU, koji iznose 1,8 biliona evra koje ćemo koristiti kako bismo se oporavili od krize i postavili temelje za održivi rast i otvaranje novih radnih mesta.

EWB: Portugalsko predsedavanje će, kao i hrvatsko i nemačko, biti obeleženo krizom izazvanom pandemijom COVID-19. Kako se ovo reflektovalo na prioritete portugalskog predsedavanja?

MSP: Ova pandemija je istakla neka pitanja kojima smo već želeli da se bavimo kada smo razmišljali o budućnosti Evropske unije, s obzirom na kontekst predsedavanja. Naravno, morali smo prilagoditi neka svoja prethodna razmišljanja stvarnosti u kojoj sada

Izvor: **European Western Balkans**

živimo, kako bismo dali snagu našoj posvećenosti da se suočimo sa svim izazovima koje je pandemija nametnula, posebno ekonomskim i socijalnim efektima na naše društvo i model.

Stoga su tri prioriteta našeg predsedavanja promocija oporavka Evrope, podstaknuta klimom i digitalnim tranzicijama; primena socijalnog stuba Evropske unije kao ključnog elementa za osiguravanje poštene i inkluzivne klime i digitalne tranzicije; i jačanje strateške autonomije Evrope držeći je otvorenom za svet.

Ovi prioriteti će se sprovoditi na pet linija delovanja: otporna Evropa, socijalna Evropa, zelena Evropa, digitalna Evropa i globalna Evropa – sve podržavaju ideju stremjenja ka oporavku Evrope, posebno nakon pandemije, kroz Evropski socijalni model, imajući na umu hitnost situacije u kojoj se nalazimo.

Evropski model je prethodno pokazao da je najbolji za osiguravanje mira i prosperiteta i omogućavanja zajedničke tačke za mnoge različite nacionalne interese. To ne znači da uvek funkcioniše na besprekoran način, ali do sada, procenjujući rezultate koji su postignuti u proteklim decenijama i upoređujući ih s drugim modelima, usuđujem se da kažem da nikada nije učinjeno toliko za građane na nekoliko polja, od ostvarivanja njihovih prava do potrošačkih dimenzija.

Dozvolite mi da se usredsredim na socijalnu dimenziju, koja je bez trunke sumnje postala zaista hitna kada uzmemo u obzir uticaj pandemije i krize koja je usledila. Zapravo, socijalnu dimenziju modela EU treba ojačati i posmatrati je kao snažniji odgovor na neke od otkrivenih nedostataka.

To znači promovisanje debate o osnaživanju građana za digitalni izazov, o budućnosti rada i dostojnog rada, posebno odgovarajućim minimalnim zaradama, i o razvoju kvalifikacija i veština u skladu s modernom i digitalnom ekonomijom. Takođe, moramo obratiti pažnju na rodnu ravnopravnost i politike za

borbu protiv diskriminacije, siromaštva i socijalne isključenosti.

I na kraju, ali ne najmanje važno, neophodno je promovisati povećanu koordinaciju među državama članicama u oblasti zdravstva, podržavajući mere potrebne za povećanje sposobnosti reagovanja zdravstvenih službi na pretnje javnom zdravlju.

Ovaj pristup pokazuje da Portugal želi da promoviše i ojača evropski socijalni model, prenoseći poverenje na građane, osiguravajući da niko ne bude isključen, što znači dati konkretan smisao evropskom stubu socijalnih prava u životu građana.

Ovo će biti srž glavnog događaja u toku predsedavanja, Socijalnog samita u Portu, u maju, koji će težiti davanju političkog zamaha u primeni evropskog stuba socijalnih prava i odgovarajućeg akcionog plana, koji će, kako se očekuje, Evropska komisija predstaviti u martu.

Kao što vidite, problemi su već bili dijagnostifikovani, ali su novi značaj dobili s pandemijom koja nas je vodila prilikom prilagođavanja našeg odgovora.

EWB: Među prioritetima Portugala ne nalazi se Zapadni Balkan. Da li EU time šalje negativan signal zemljama regiona kada je u pitanju proširenje?

MSP: Proširenje je neprekidan i sveprisutan proces i nesporan deo DNK EU. Portugal je imao koristi od proširenja i ovo je ponosna stranica naše istorije evropskih integracija. Stoga smo, kao i uvek, posvećeni proširenju, kao poštenu posrednici, kao što je pomenuto, i ovaj proces treba da se odvija prema svim zahtevima, uz poštovanje svih definisanih kriterijuma.

Što se tiče Zapadnog Balkana, EU nikada ne može biti zaista potpuna u svojim ciljevima i namerama ako ovaj region ostane van njenih granica, jer delimo ne samo geografiju već

i zajedničku istoriju koja je pokazala, posebno u poslednjim decenijama, da nam Unija, uz poštovanje različitosti, može pomoći da uspostavimo slobodnija i bolja društva.

Što se tiče samog proširenja, izveštaj o napretku koji se objavljuje svake godine podrazumeva sveobuhvatan pristup svim postignutim naprecima i nedostacima otkrivenim u svakoj zemlji kandidatu, što deluje kao temeljna mapa puta koja jasno identifikuje područja u kojima treba da se poboljšaju. Rešenje je upravo u naporima svake zemlje da sprovede potrebne reforme.

Što se tiče procesa proširenja, moramo imati na umu da je odnos između EU i kandidata za pristupanje izgrađen u dvosmernom smislu. Za svaki konkretan korak koji kandidat načini ka potpunijoj integraciji, naime sprovođenjem reformi utvrđenih u izveštajima o napretku, posebno onih o vladavini prava, EU će uvek odgovoriti recipročno.

Portugal će podržati sve zemlje Zapadnog Balkana svim mogućim sredstvima, ali uvek u okviru pregovaračkog okvira i institucija EU. Ponavljam da smo posvećeni ponašanju kao pošteni posrednici, jer nemamo nikakvu skrivenu agendu. Takođe, ostajemo na raspolaganju da negujemo sve bilateralne odnose, jer to može da omogući razmenu iskustava koje Portugal ima u važnim oblastima za Zapadni Balkan, poput, na primer, sektora obnovljive energije, upravljanja vodama ili digitalnog, s posebnim fokusom na e-Vladu.

Što se tiče procesa proširenja, moramo imati na umu da je odnos između EU i kandidata za pristupanje izgrađen u dvosmernom smislu. Za svaki konkretan korak koji kandidat načini ka potpunijoj integraciji, naime sprovođenjem reformi utvrđenih u izveštajima o napretku, posebno onih o vladavini prava, EU će uvek odgovoriti recipročno.

Ovo se odnosi na sve zemlje u regionu, imajući u vidu one koje imaju specifične slučajeve i situacije u vezi sa njihovim pristupnim procesima. Dozvolite mi da takođe naglasim da dobri susedski odnosi pomažu, a Portugal priznaje sve napore koji se ulažu da bi se obezbedila veća saradnja i regionalna integracija, što će omogućiti lakšu i plodniju evropsku integraciju.

Prema našoj proceni, EU je i dalje u potpunosti posvećena proširenju i Zapadnom Balkanu. Primer je finansijska pomoć koju je EU stavila na raspolaganje regionu zbog pandemije, kao što je paket neposredne podrške za zdravstveni sektor u regionu za nabavku medicinske opreme u iznosu od 38 miliona evra.

EU je takođe uspostavila Sporazum o zajedničkoj nabavci sa partnerima sa Zapadnog Balkana za kupovinu lične zaštitne opreme i izuzela ih od izvoznih dozvola za maske i drugu ličnu zaštitnu opremu, čineći ih jedinim regionom van Evropskog ekonomskog prostora koji je dobio takav povlašćeni tretman.

Ako pogledamo u budućnost, postoji preraspodela Instrumenta za pretprijetnu pomoć (IPA) u iznosu od 389 miliona evra za izgradnju otpornosti nacionalnih zdravstvenih sistema i ublažavanje socijalnih i ekonomskih uticaja krize. Tu je i dodela 750 miliona evra makrofinansijske pomoći, u tandemu s Međunarodnim monetarnim fondom, za podršku vladama Zapadnog Balkana koje su zatražile pomoć u balansiranju krize plaćanja.

EU će takođe obezbediti 455 miliona evra za kratkoročno preživljavanje i srednjoročni oporavak preduzeća u privatnom sektoru. Preko Evropske investicione banke (EIB), EU će obezbediti 1,7 milijardi evra za dodatne zajmove za investicije u javnom sektoru i dalje kredite preduzećima, kako bi zaštitila radna mesta za mnoge ljude koji rade u malim i srednjim preduzećima u regionu.

Portugal želi da promoviše i ojača evropski socijalni model, prenoseći poverenje na građane, osiguravajući da niko ne bude isključen, što znači dati konkretan smisao Evropskom stubu socijalnih prava u životu građana.

Završne reči za Ekonomski i investicioni plan za Zapadni Balkan, koji će iznositi devet milijardi evra i ima za cilj dugoročni ekonomski oporavak regiona i podsticanje regionalne ekonomske integracije, kroz zelenu i digitalnu tranziciju u regionu, sprovođenje reformi neophodnih za napredak na putu ka EU i približavanje regiona jedinstvenom tržištu EU.

Ovaj plan želi da se pozabavi efektima koji deluju na ekonomije Zapadnog Balkana tako što ih remete, delujući u deset vodećih investicionih inicijativa u ključnim oblastima za ekonomski razvoj, kao što su održivi transport i energetska povezanost, zelena i digitalna transformacija, jačanje konkurentnosti privatnog sektora i podrška zdravstvu, obrazovanju i socijalnoj zaštiti, uključujući garanciju za stvaranje prilika za posao za mladu populaciju.

Mislim da ovo prilično pokazuje posvećenost Evropske unije proširenju i zemljama Zapadnog Balkana.

*Intervju je preuzet s portala European Western Balkans: <https://europeanwesternbalkans.rs/>

Esej

EKONOMSKI ODNOSI EU I SAD – IZAZOVI I PERSPEKTIVE

Početak 2020. godine MMF je istakao da tenzije na relaciji SAD–EU mogu predstavljati veliki rizik po globalni ekonomski rast. Da li promena američke administracije može značiti i promenu pristupa u pregovorima sa EU? Kakvo se, i da li se uopšte može očekivati, razrješavanje pat-pozicije s Bajdenom kao predsednikom?

EU i SAD uživaju najširi obim bilateralnih trgovinskih i investicijskih odnosa u okviru šireg međunarodnog ekonomskog sistema. Stepenn njihovih veza kvalifikuje odrednicu tog odnosa kao najintegrisanijeg ekonomskog odnosa na svetu. Održavanje ekonomskih odnosa na visokom nivou predstavlja konstantu njihovih međusobnih spoljopolitičkih odnosa. Međutim, sporadično se mogao steći utisak da je održavanje i unapređivanje takvih odnosa skrajnuto na listi spoljopolitičkih prioriteta u zavisnosti od trenutne političke agende, pre svega američke administracije.

Kakav će uticaj na dinamiku ekonomskih odnosa između ova dva najznačajnija svetska monetarna autoriteta ostvariti preuzimanje administracije u SAD od strane Džozefa Bajdena?

Ako posmatramo uticaj covid-19 na strane direktne investicije (SDI), priliv SDI u SAD u periodu 2019–2020. opao je za 49%, dok je priliv SDI u EU27 za isti period opao čak za 71%, aproksimativno (prema podacima UNCTAD-a). Budući da predstavljaju najveće bilateralne investicione partnere, jasno je koliki značaj u takvom procentualnom padu ukupnog priliva SDI ima pad investiranja iz EU u SAD i obratno.

Odnos ova dva politička entiteta oblikuje globalnu ekonomiju u celini, jer se ili EU ili SAD javljaju kao trgovinski i investicioni partneri na prvom mestu za gotovo sve druge države u globalnoj ekonomiji. Podaci Evropske komisije navode da EU i SAD kumulativno kreiraju gotovo 50% svetskog bruto društvenog proizvoda i realizuju aproksimativno trećinu ukupnih svetskih

trgovinskih tokova. Ukupne investicije SAD u EU imaju tri puta veću neto vrednost od SAD investicija u Aziju u celosti. S druge strane, investicije EU u SAD imaju osam puta veću neto vrednost od investicija EU u Indiju i Kinu.

Evropska komisija takođe navodi da je u 2019. godini uvoz u EU27 iz SAD činio 12% ukupnog EU27 uvoza, dok je na izvoz iz EU27 u SAD odlazilo 18% ukupnog EU27 izvoza (isključujući promet na zajedničkom tržištu EU27). SAD su najznačajnije izvozna tržišta za EU27 (na drugom mestu je Velika Britanija sa udelom od 14,9%), a procentualni udeo uvoza iz SAD je na drugom mestu, odmah iza Kine (sa udelom od 18,7%). Ipak, ukoliko posmatramo ukupnu vrednost trgovine, podaci potvrđuju da je SAD najznačajniji spoljnotrgovinski partner za EU, sa ukupnom vrednošću trgovine koja je za 1,4 procentualna poena viša od vrednosti trgovine sa Kinom kao drugim najznačajnijim partnerom (15,2% i 13,8%, respektivno). Što se tiče SAD, prema podacima za 2019. godinu, uvozna struktura ukazuje na podjednaku nominalnu važnost Kine i EU, pošto na uvoz iz Kine i EU odlazi jednak udeo u ukupnom uvozu SAD – 18,1%. EU je drugo najznačajnije izvozna tržište za SAD (s procentualnim udelom od 16,2% u ukupnom izvozu), odmah iza Kanade (sa udelom od 17,8%). Međutim, kao i u slučaju EU–SAD trgovinskih odnosa, i trgovinski odnosi na relaciji SAD–EU imaju najveću ukupnu vrednost na koju odalazi 17,3% ukupne trgovine (ispred Meksika koji ima udeo od 14,8%), čime se potvrđuje da i za SAD EU predstavlja najznačajnijeg spoljnotrgovinskog partnera.

Pandemijski i drugi izazovi

Najveći izazov za svetsku ekonomiju u ovom trenutku svakako predstavlja pandemija covid-19. Pandemija je uticala na pad svetske trgovine robama od 5,6% i trgovine uslugama od 15,4% u 2020. u odnosu na 2019. godinu (prema podacima UNCTAD-a). Na osnovu ovih podataka indikativno je i kakav je

Izvor: Dairy Reporter

uticaj pandemija ostvarila na trgovinske tokove SAD i EU, imajući u vidu veličinu udela njihovih trgovinskih tokova u ukupnoj svetskoj trgovini. Ako posmatramo uticaj covid-19 na strane direktne investicije (SDI), priliv SDI u SAD u periodu 2019–2020. opao je za 49%, dok je priliv SDI u EU27 za isti period opao čak za 71%, aproksimativno (prema podacima UNCTAD-a). Budući da predstavljaju najveće bilateralne investicione partnere, jasno je koliki značaj u takvom procentualnom padu ukupnog priliva SDI ima pad investiranja iz EU u SAD i obratno.

Pored izazova koje po ekonomske odnose EU i SAD nameću posledice krize covid-19, potrebno je napomenuti i druge faktore koji trajnije opredeljuju prirodu ovog odnosa. Imajući u vidu veličinu ove dve ekonomije u apsolutnom smislu, kao i obim trgovine koje obavljaju na svetskom nivou, neizbežno je da između njih sporadično dolazi do trgovinskih sporova, čijem se rešavanju pristupa u okviru mehanizma za rešavanje sporova Svetske trgovinske organizacije (WTO). Kroz istoriju su se sporovi najčešće javljali u oblasti trgovine poljoprivrednim proizvodima (poznati su slučajevi kvota EU na uvoz banana iz karipskih zemalja i drugih bivših evropskih kolonija, čime se direktno uticalo na interese SAD; zatim zabrane koje su na uvoz SAD nametnule institucije EU u slučaju teletine tretirane hormonima itd.), zatim u oblasti biotehnologije (pre svega, genetski modifikovanih organizama – GMO), ali i novih informacionih tehnologija (deregulacija elektronskih baza podataka u SAD koja se kosi s pravilima EU o zaštiti privatnosti). Pored

rešavanja ovih sporova, prostor za unapređenje ekonomskih (prvenstveno trgovinskih) odnosa može se uočiti i u smanjenju barijera za trgovinu, jer iako su carinske barijere niske i u proseku iznose ispod 3%, necarinske barijere i dalje su značajna prepreka trgovini ova dva entiteta. Namera za rešavanje ovih problema iskazana je 2013. godine, uspostavljanjem okvira za sveobuhvatne pregovore za definisanje Transatlanskog sporazuma o trgovini i investicijama (TTIP). Cilj sporazuma je uspostavljanje dogovora o daljoj liberalizaciji i povećanju tržišnog pristupa eliminacijom prepreka u trgovini robama, uslugama i, što je posebno važno, poljoprivrednim proizvodima, ali i investicijama i procedurama vezanim za javne nabavke. Međutim, dolazak Trampove administracije „zapečatio je sudbinu” ovog sporazuma. Indikativan primer kojim se može uočiti Trampov pristup pregovorima sa EU je činjenica da su SAD odbile da ukinu subvencije svojim avio-prevoznicima, uprkos dogovoru sa EU zvaničnicima i uprkos nelojalnoj konkurenciji koja se tim subvencijama nameće avio-kompanijama iz EU. Repetitivno kršenje pravila WTO od strane SAD, uz istovremeno insistiranje ka drugim državama da se tim pravilima povinuju, opredelilo je odluku Saveta EU iz 15. aprila 2019. kojom je smernicama, ispregovaranim u okviru TTIP, ukinut status relevantnosti.

Opravdani optimizam

Početkom 2020. godine MMF je istakao da tenzije na relaciji SAD–EU mogu predstavljati veliki rizik po globalni ekonomski

Izvor: [The Atlantic](#)

rast. Da li promena američke administracije može značiti i promenu pristupa u pregovorima sa EU? Kakvo se, i da li se uopšte može očekivati, razrešenje pat-pozicije s Bajdenom kao predsednikom?

Države članice EU optimistične su zbog promene američke administracije kada je reč o rešavanju sporova sa SAD u domenu ekonomskih odnosa. Veliki napredak u tom pogledu uočljiv je na primeru Francuske, koja je aprila 2019. uložila veto

Čini se da će biti potreban duži period da se trgovinski odnosi EU i SAD vrate na nivo koji je postojao za vreme Obamine administracije i da se ekonomski odnosi u celosti povrate u svoju uobičajenu trajektoriju. Svakako, ohrabruje to što je Bajden najavio ukidanje Trampovih carina i ponovno uspostavljanje WTO kao glavnog trgovinskog autoriteta, odnosno poštovanje pravila međunarodne trgovine od strane SAD.

na nastavak trgovinskih pregovora sa SAD, a po inauguraciji Bajdena pozvala na nastavak dijaloga sa SAD u cilju rešavanja trgovinskih sporova. Može se reći da je taj optimizam i opravdan, ako se ima u vidu Bajdenov povratak multilateralizmu, odnosno povratak u okvire Pariskog sporazuma o klimatskim promenama, Iranskog nuklearnog sporazuma, kao i u okvire Svetske zdravstvene organizacije (WHO). Uz sve to, zajednički interesi održavanja interesnih sfera u regionu Istočnog

Mediterrana, kao i interes za sprečavanje kineske tehnološke dominacije dodatno naglašavaju potrebu za saradnjom EU i SAD u najopštijem smislu, saradnjom koja ne može biti uspešna ukoliko ekonomski odnosi budu na istom nivou na kom su bili u Trampovom mandatu. Još specifičnije, čini se da Bajden prepoznaje ne samo zajednički interes sa EU već i potrebu i nužnost unapređivanja ekonomskih odnosa „starih saveznika”, naročito u kontekstu potpisivanja Investicionog sporazuma između EU i Kine početkom ove godine, a u cilju sprečavanja da SAD ostane bez saveznika u borbi za svetsku ekonomsku dominaciju sa Kinom.

Sve u svemu, čini se da će biti potreban duži period da se trgovinski odnosi EU i SAD vrate na nivo koji je postojao za vreme Obamine administracije i da se ekonomski odnosi u celosti povrate u svoju uobičajenu trajektoriju. Ono što svakako ohrabruje jeste da, iako u njegovom programu kao posebna tačka nije predviđeno reuspostavljanje pregovora za TTIP, Bajden je najavio ukidanje Trampovih carina i ponovno uspostavljanje WTO kao glavnog trgovinskog autoriteta, odnosno poštovanje pravila međunarodne trgovine od strane SAD. Stoga je ono što EU može u ovom trenutku učiniti u cilju povećanja svoje konkurentnosti i jačanja svoje pregovaračke pozicije zapravo poštovanje već uspostavljenih dogovora sa SAD, istovremeno zagovarajući potpuno otvorenu trgovinsku agendu, u skladu sa obavezama proisteklim iz članstva u WTO.

*Andrea Matijević,
Institut za političke studije, Beograd*

Međunarodni odnosi u doba pandemije

KORONA DIPLOMATIJA I RAT VAKCINAMA

SZO i EU su definitivno izneverile očekivanja međunarodne zajednice, i deluje da velike viškove vakcina sebično čuvaju za sebe, pa na tragu toga i ne može da iznenadi činjenica da se države okreću Kini i Rusiji koje su vrlo otvorene i raspoložene za saradnju, a i širenje svog uticaja.

Nakon teške i nepredvidive 2020. godine, stigla je 2021. i s nadom možemo da kažemo da se nazire kraj borbi s virusom korona. Stigle su vakcine. I dok veliki broj ljudi slavi nauku – njen napredak i brzinu reagovanja na izazov ovog tipa – drugi, skeptični, kuju teorije zavere i kude tu istu brzinu. A kako mi apsolutno nismo stručni da bismo se bavili temama efikasnosti vakcina, njihovom bezbednošću niti načinom proizvodnje, u ovom tekstu bavićemo se drugim fenomenom, još jednim, a verovatno i najvažnijim aspektom, takozvane korona diplomatije – (ne)korišćenjem situacije u cilju pozicioniranja u međunarodnoj zajednici.

Iako su se Kina i Rusija prvenstveno okrenule svojim postojećim političkim saveznicima, i prvo njima obezbedile vakcine, dodatno jačajući svoju poziciju u tim zemljama, slabost SZO i EU da sprovedu Kovaks inicijativu u delo, vrlo lako može da postane podstrek i za neke netradicionalne partnere da im se priklone.

Bar kada je Srbija u pitanju, poznato nam je da mnogo aktera igra na našem terenu. Tako je bilo od početka pandemije – malo Kina, malo EU, malo Rusija – a tako je i sada. Srbija je jedna od retkih zemalja u Evropi koja daje svojim građanima pravo na izbor između pet vakcina: tri evropsko-američke, ruske i kineske. Tri su dostupne i skoro mesec dana se upotrebljavaju. Prema procentima vakcinisane populacije, Srbija se nalazi iznad članica EU, na visokom osmom mestu, i pitanje je dana kada će milioniti stanovnik Srbije biti vakcinisan.¹ Naime, dok je Srbija blizu broja od vakcinisanih 15% populacije, čini se da EU ima ozbiljan problem. Tokom prve polovine februara vakcinisano je tek 3% stanovništva.²

¹ <https://www.bbc.com/serbian/lat/srbija-55980819>

² <https://www.bbc.com/news/world-europe-55931864>

Izvor: **Foreign Policy**

Svi se pitaju kakva je to politika dovela do ovakvog rezultata. Ako je verovati srpskim zvaničnicima, Srbiji nije bitno čija je vakcina i to nije stvar geopolitike, bitno je samo da je bezbedna za upotrebu. Kao što smo pomenuli ranije, u bezbednost vakcina ne ulazimo, ali se pitamo da li iza proklamovane dobrobiti Srba ipak stoji nešto drugo? Da li se sedenje na tri stolice isplatilo ili smo konačno dočekali da je geopolitička pozicija Srbije njena prednost, a ne da se nad njom, kao što je to inače bio slučaj, lome koplja?

Evropske muke

Evropska komisija je u junu prošle godine odlučila da sprovede centralizovanu nabavku vakcina. Države članice nisu morale da se ovome priklone, ali svih 27 to jesu učinile, mada i dalje mogu da sklapaju ugovore s drugim proizvođačima vakcina. Polagale su nade u mehanizme EU, jer su krajem prošle godine naručene dve milijarde doza od osam proizvođača i naravno, sve države članice bi imale jednak pristup vakcinama. Osim toga, u saradnji sa Svetskom zdravstvenom organizacijom (SZO) lansirana je Kovaks (COVAX) inicijativa koja treba da omogući pristup lečenju i vakcinama za dve trećine sveta.

Međutim, stigle su loše vesti za EU. Osim toga što trenutno, od osam, samo jedan proizvođač isporučuje vakcine, i to u manjem obimu, drugi je doneo odluku da isporuči značajno manje od dogovorenog. Kako je navedeno, imaju problema s dobavljačima. Dakle, punktovi za vakcinaciju širom EU su spremni kao tzv. zapete puške, ali nemaju čime da vakcinišu stanovništvo. Čini se da je nedopustiva situacija, uzimajući u obzir činjenicu da se 75% svih vakcina proizvodi u EU. Glavnog krivca analitičari nalaze u lošim ugovorima koji je EU sklopila s proizvođačima vakcina. Ovi ugovori su jasni kada su u pitanju cene, ali odredbe koje se odnose na vreme isporuke i količine, nisu precizno definisane, a deluje da se ni Evropska komisija nije pretrgla da izvrši pritisak na proizvođače.

Stigle su loše vesti za EU. Osim toga što trenutno, od osam, samo jedan proizvođač isporučuje vakcine, i to u manjem obimu, drugi je doneo odluku da isporuči značajno manje od dogovorenog. Kako je navedeno, imaju problema s dobavljačima. Čini se da je to nedopustiva situacija, uzimajući u obzir činjenicu da se 75% svih vakcina proizvodi u EU. Glavnog krivca analitičari nalaze u lošim ugovorima koji je EU sklopila s proizvođačima vakcina.

Ovakav razvoj situacije rezultirao je time da će EU ograničiti izvoz vakcina, kada do njih dođe, i da će proizvođači vakcina morati da traže posebne dozvole da bi isporučivale vakcine van EU, što automatski dovodi u pitanje Kovaks. Kritičari kažu da je to sebična odluka i da će produžiti borbu s virusom.

Prijatelji u nevolji

Od početka pandemije, Kina i Rusija nastupaju kao prijatelji u nevolji – šalju medicinsku i zaštitnu opremu pogođenim zemljama, sakupljajući poene nauštrb razvijenih zemalja na Zapadu. Kako EU, usled pomenutih izazova s kojima se suočava, nema mnogo kapaciteta da spreči Kinu i Rusiju da jačaju svoje pozicije, ove dve zemlje rade na tome punom parom i započele su distribuciju svojih vakcina širom sveta. Imunizacija stanovništva kineskim vakcinama u toku je u: Latinskoj Americi, Ujedinjenim Arapskim Emiratima, Africi, na Bliskom Istoku i Balkanu, dok se ruske vakcine daju stanovnicima: Argentine, Meksika, Belorusije, i takođe, Balkana.

A koji motivi stoje iza ovakve kineske i ruske diplomatije, osim da se bolje pozicioniraju u igri velikih sila? Analitičari kažu da je Peking jedan od motiva da se odmakne od navoda da je kineska vlada prikrila početke širenja virusa, ali i u perspektivi potencijalnih budućih investicija u energetici i tehnologiji,

kao i za pridobijanje saveznika. S druge strane, Moskva se sve bolje pozicionira u Evropi, štaviše, neke od članica EU su već kupile ruske vakcine, dok ih druge ozbiljno razmatraju. Iako na početku nije tako delovalo, ruska vakcina će, po navodima stručnjaka, vrlo uskoro dobiti odobrenje EU. Takođe, kao još jedan od motiva, navodi se i tendencija da se u svetu promeni slika o Rusiji – od prognanice iz međunarodne zajednice do spasiteljke od virusa.

Iako su se Kina i Rusija prvenstveno okrenule svojim postojećim političkim saveznicima, i prvo njima obezbedile vakcine, dodatno jačajući svoju poziciju u tim zemljama, slabost SZO i EU da sprovedu Kovaks inicijativu u delo, vrlo lako može da postane podstrek i za neke netradicionalne saveznike da im se priklone.

I usled svega navedenog, neke članice EU su već počele da sklapaju ugovore s proizvođačima iz, tradicionalno ne-baš-omiljenih zemalja – Mađarska je sklopila ugovor s ruskim proizvođačem vakcina za nabavku dva miliona doza. Zemlje Zapadnog Balkana, sve osim Srbije, uzdale su se u Kovaks i u EU, ali do momenta pisanja ovog teksta nisu dobile obećane vakcine, niti započele vakcinaciju stanovništva. Sada već uveliko čekaju svoje kontingente ruskih i kineskih vakcina.

Prema procentima vakcinisane populacije, Srbija se nalazi iznad članica EU, na visokom osmom mestu, i pitanje je dana kada će milioniti stanovnik Srbije biti vakcinisan. Naime, dok je Srbija blizu broja od vakcinisanih 15% populacije, čini se da EU ima ozbiljan problem. Tokom prve polovine februara vakcinisano je tek 3% stanovništva.

SZO i EU su definitivno izneverile očekivanja međunarodne zajednice, i deluje da velike viškove vakcina sebično čuvaju za sebe, pa na tragu toga i ne može da iznenadi činjenica da se države okreću Kini i Rusiji koje su vrlo otvorene i raspoložene za saradnju, a i širenje svog uticaja.

Da li je ovo što se dešava u EU, prema rečima francuskog predsednika Emanuela Makrona, samo kratkoročno blamantno ili će EU sagledati posledice neefikasnosti svojih sistema tek naknadno – videćemo. Svakako, jasno je da su se drugi međunarodni akteri daleko bolje snašli u ovom ratu protiv virusa.

*Tamara Arsić,
Beogradska otvorena škola*

Zapošljavanje osoba s mentalnim invaliditetom

PREPREKE NA SVAKOM KORAKU

Ljudi s mentalnim invaliditetom su, uz stare osobe s demencijom, grupa koja je u najvećem riziku da bude lišena poslovne sposobnosti ili da nad njima bude produženo roditeljsko pravo. Tim činom, oni se u pravnom smislu tretiraju kao ljudi mlađi od 14 godina, odnosno, bivaju lišeni svih ljudskih prava, pa i prava na rad, a odluke u njihovo ime donose staratelji. Jedna od veoma važnih usluga koja bi doprinela kvalitetnom zapošljavanju osoba s mentalnim invaliditetom je Savetnik za zapošljavanje uz podršku.

Pravo na rad je jedno od osnovnih i najvažnijih ljudskih prava. Ovo pravo garantuje Ustav Republike Srbije, a ratifikacijom Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom naša se država obavezala da osobama sa invaliditetom obezbedi neophodnu podršku za njegovo ostvarivanje bez diskriminacije, na otvorenom tržištu rada.

Da bi se to dogodilo u praksi, 2009. godine je usvojen, a 2013. su donete izmene i dopune Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom. Međutim, pokazalo se da taj Zakon nije u dovoljnoj meri, ili čak nimalo, doprineo poboljšanju položaja osoba s mentalnim invaliditetom (osobe sa intelektualnim teškoćama, osobe sa autizmom, osobe s psihosocijalnim teškoćama).

Da bi se ovoj grupi ljudi obezbedila neophodna podrška, potrebno je pre svega da znamo koliko ih ima, da prikupimo podatke o njihovoj uzrasnoj, obrazovnoj strukturi, kao i o potrebama za podrškom. A ti podaci nisu dostupni.

Popisom iz 2011. godine su prvi put prikupljeni podaci koji mogu da ukažu da je broj osoba sa invaliditetom u Srbiji oko 10% od ukupnog stanovništva, ali zbog korišćene metodologije, nije moguće identifikovati tipove invaliditeta na način na koji se on obično posmatra, a samim tim se ne može doći ni do broja osoba s mentalnim invaliditetom.

Nacionalna služba za zapošljavanje vodi evidenciju o nezaposlenim osobama sa invaliditetom, ali kategorije invalidnosti koje su propisane Zakonom (ratni vojni invalidi, mirnodopski vojni invalidi, civilni invalidi rata, invalidi rada, lica kojima je izvršena kategorizacija i lica s procenjenom radnom sposobnošću) ukazuje na način sticanja invaliditeta, ali ne i na potrebe

za podrškom za zaposlenje, niti na potrebe za podrškom na radnom mestu.

Osuđeni na komisije

Brojne su prepreke koje otežavaju kako pristup tržištu rada tako i zapošljavanju i održanju zaposlenja ljudi s mentalnim invaliditetom u Srbiji. Tokom obrazovanja oni ne stiču potrebne veštine i znanja za uključivanje u svet rada. Kako među stručnjacima i porodicama tako i među poslodavcima postoje predrasude prema ovoj grupi osoba sa invaliditetom. One su nepoverenje u njihove mogućnosti i/ili strah od njih zbog predrasuda da su agresivni i sl. Stoga se poslodavci radije opredeljuju da uplate sredstva u tzv. budžetski fond i time izvrše svoju obavezu prema Zakonu o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom.

Inače, ljudi s mentalnim invaliditetom su, uz stare osobe s demencijom, grupa koja je u najvećem riziku da bude lišena poslovne sposobnosti ili da nad njima bude produženo roditeljsko pravo. Tim činom, oni se u pravnom smislu tretiraju kao ljudi mlađi od 14 godina, odnosno, bivaju lišeni svih ljudskih prava, pa i prava na rad, a odluke u njihovo ime donose staratelji.

Ukoliko osoba s mentalnim invaliditetom prevaziđe brojne prepreke – zamislimo i da je završio/la školu, ima poslovnu sposobnost, ima podršku porodice, želi da se zaposli, pronade poslodavca koji je spreman da mu/joj pruži šansu – čeka je još jedna, krupna, zakonska prepreka, a to je procena radne sposobnosti. Kao što je uočeno i u Zaključnim zapažanjima o Inicijalnom izveštaju o Srbiji Komiteta za prava osoba sa invaliditetom, ova procena je i dalje zasnovana na medicinskom modelu nesposobnosti. Komisiju koja vrši procenu radne

Izvor: Arhiva MDRI-S

spособnosti u velikoj meri sačinjavaju lekari određenih specijalnosti (u zavisnosti od vrste invaliditeta), a zaključci o sposobnostima i mogućnostima osobe se donose na osnovu dijagnoze, a ne na proceni za vrstom podrške.

Odlika je našeg sistema da su osobe sa invaliditetom, uključujući i one koji imaju mentalni invaliditet, osuđene na mnoštvo procena raznih komisija od čega im zavisi ostvarivanje različitih prava – interresorne komisije koje procenjuju potrebnu podršku u obrazovnom sistemu, tzv. invalidske komisije koje utvrđuju stepen invaliditeta, od čega zavisi ostvarivanje prava na pomoć i negu drugog lica, komisije za procenu radne sposobnosti itd. Nasuprot tome, u razvijenim zemljama postoje različiti sistemi osmišljeni da porodici i osobi sa invaliditetom pruže sve neophodne informacije i obezbede neophodnu podršku.

Sem načina procene radne sposobnosti, koja predviđa i postojanje III kategorije, koja označava da osoba ne može da se zaposli ni pod opštim, ni pod posebnim uslovima, u Zakonu o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom posebno je problematično to što predviđa „druge posebne oblike zapošljavanja i radnog angažovanja osoba sa invaliditetom”. Ovo podrazumeva formiranje preduzeća za

profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom i radne centre koji zapravo segregišu ljude sa invaliditetom. Radni centar, definisan zakonom kao „poseban oblik ustanove koja obezbeđuje radno angažovanje kao radno terapijsku aktivnost osoba sa invaliditetom koje se ne mogu zaposliti ili održati zaposlenje ni pod opštim ni pod posebnim uslovima” ne može se nikako smatrati kao adekvatan oblik zapošljavanja. Osoba koja se na ovaj način angažuje čak ne dobija ni zaradu za svoj rad, već novčanu pomoć, što je u suprotnosti sa članom 27. Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom koja garantuje da rad mora biti plaćen.

Kako bi trebalo da bude

Jedna od veoma važnih usluga koja bi doprinela kvalitetnom zapošljavanju osoba s mentalnim invaliditetom je Savetnik za zapošljavanje uz podršku. Ovu uslugu razvila je naša partnerska organizacija Naša kuća, a po ugledu pre svega na iskustva iz Slovenije, mada slične usluge postoje i u drugim razvijenim zemljama (u SAD od 1974. godine, u Sloveniji od 2004. godine, u Slovačkoj od 2002. godine).

Zapošljavanje uz podršku je poseban vid zapošljavanja koji omogućava velikom broju osoba sa invaliditetom da se zaposle

Izvor: Arhiva MDRI-S

na otvorenom tržištu rada, da zadrže posao, da rade kraće radno vreme u okviru koga mogu da daju pun doprinos.

Sve ovo podrazumeva da postoji profesionalac koji se u svetu zove radni trener, a kod nas savetnik za zapošljavanje koji posreduje između poslodavca i osobe koja se zapošljava. To dodatno znači da je to usluga koju treba da prepozna Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja i da je finansira iz postojećeg budžetskog fonda koji je propisan u Zakonu o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom.

Kada se spoje poslodavac i tražilac posla, pokreće se proces obuke na radnom mestu, koja traje onoliko dugo koliko je potrebno i za to vreme poslodavac ne plaća zaposlenog. Tek kada se obuka završi i objektivno se proceni da je osoba na obuci savladala proces rada, prilagodila se radnom mestu, kolektiv je prihvatio, drugim rečima, stvorilo se podsticajno okruženje, pristupa se i proceni radne sposobnosti za to radno mesto i osoba može da se zvanično zaposli. Procena radne sposobnosti obuhvata sve uslove i okolnosti na osnovu kojih se zapošljava. Tek tada poslodavac sklapa ugovor o radu sa zaposlenim.

MDRI-S je, kao članica Nacionalnog konventa za pristupanje Evropskoj uniji, učestvovao na javnoj raspravi o Predlogu

strategije zapošljavanja u Republici Srbiji za period od 2021. do 2026. godine. Između ostalog, Nacrt Strategije predviđa izmene načina procene radne sposobnosti, te se nadamo da će naše preporuke kao i preporuke biti uvažene, čime će se obezbediti da veći broj osoba s mentalnim invaliditetom ostvari pravo na rad i od grupe ljudi koja zavisi od socijalnih davanja postanu poreski obveznici koji vode kvalitetan i produktivan život.

*Snežana Lazarević, Maja Popović,
Inicijativa za prava osoba sa mentalnim invaliditetom MDRI-S*

Savet za mlade, teorija i praksa

BORBA ZA SVOJ GLAS

Kako je premijerka Ana Brnabić saopštila u svom ekspozu, peti prioritet nove-stare Vlade su upravo mladi. Da li je to zaista tako i da li će se ovaj put javiti potreba da se savetodavno telo, čija je agenda usmerena na poboljšanje položaja mladih u Srbiji, sastaje češće, da se vode konstruktivne diskusije i sprovede inicijative? Koliko će prostora mladi sada dobiti? Ukratko, vreme je da se vidi da li će postojeći mehanizmi početi da rade ili će nastaviti da budu mrtvo slovo na papiru.

Šta radi Savet za mlade? Ili je bolje pitanje, šta bi trebalo da radi?

Učešće mladih u radu Saveta za mlade pruža im mogućnost da „sede za istim stolom” s donosiocima odluka te da ravnopravno s njima učestvuju u procesu donošenja odluka. To je prilika da mladi aktivno učestvuju u stvaranju, sprovođenju i praćenju različitih javnih politika koje direktno utiču na svakodnevni život svih građana u našoj zemlji.

Ovo je najviši oblik međusektorske saradnje u oblasti omladinske politike u Srbiji i on ne predstavlja samo značajan mehanizam za funkcionisanje i unapređenje omladinske politike, već i drugih javnih politika. Tako, kada je reč o mladima, mi ne

Prema Pravilniku o radu, Savet za mlade je u obavezi da se sastane najmanje dva puta godišnje, ali se sednice mogu sazivati i češće, po potrebi. Od 2014. godine, kada je Vlada Republike Srbije osnovala Savet za mlade, ovo telo se sastalo svega 11 puta. Za šest godina rada – održano je 11 sednica.

govorimo samo o Zakonu o mladima ili Nacionalnoj strategiji za mlade, već i o Zakonu o radu, Zakonu o volontiranju, gotovo svim zakonima, dokumentima i telima koji se na bilo koji način bave mladima. Međusektorski pristup mladima i omladinskoj

Izvor: KOMS arhiva

politici značajan je pre svega kako bismo unapređenju položaja mladih pristupili sistemski, a ne kroz bavljenje pojedinačnim problemima.

Upravo iz ovih razloga, adekvatno funkcionisanje Saveta za mlade je od velike važnosti i interesa za mlade i potrebno je da bude aktivno telo, čija je agenda usmerena na poboljšanje njihovog položaja.

Nakon brojnih obećanja bez konkretnih mera i inicijativa, mladi su spremni da se bore za svoja prava i odlučni su da u toj borbi istraju. Predstavnici/predstavnice mladih u Savetu za mlade neće predstavljati samo sebe i mlade iz sredina iz kojih dolaze, već sve mlade s teritorije Republike Srbije. Na njima je velika odgovornost da predstavljaju različite kategorije mladih, a na ostalima je zadatak da se bore za svoj glas, da članovima/članicama Saveta pružaju informacije, inicijative i predloge koje će se naći na agendi Vlade Republike Srbije.

Pored Saveta za mlade na nacionalnom nivou, postoje i saveti za mlade na lokalnom i pokrajinskom nivou. Problem je, međutim, što postojanje saveta za mlade u lokalnim zajednicama nije obavezno, te neretko sporadično funkcioniše i vrlo često imena članova/članica nisu poznata mladima. Vrlo mali broj ljudi je uopšte svestan postojanja i uloga Saveta za mlade.

Motivisani mladi, koji imaju želju da utiču na okruženje u kom žive i prave promene u društvu, u radu Saveta mogu učestvovati na dva načina:

- kroz članstvo u Savetu, uključivanje drugih mladih kroz konsultacije i iniciranje promena u saradnji s predstavnicima institucija, organa i drugih relevantnih aktera.
- kroz priliku za sve mlade koje „žulja” neki problem i smatraju da će njegovo rešavanje uticati na kvalitet njihovog života, da se uključe u proces konsultacija sa članovima i članicama Saveta za mlade, iznesu im svoje predloge i da na taj način aktivno učestvuju u radu ovog Vladinog tela, koji pored savetodavne uloge pruža mogućnost podnošenja inicijativa od strane mladih, u čijem će sprovođenju učestvovati i drugi sektori.

SAVET ZA MLADE

Savet za mlade je savetodavno telo Vlade Republike Srbije koje podstiče i usklađuje aktivnosti u vezi s razvojem, ostvarivanjem i sprovođenjem omladinske politike i predlaže mere za njeno unapređenje. Kako se u Savetu za mlade, pored mladih nalaze i predstavnici/predstavnice ministarstava i drugih organa, ovo telo je od velikog značaja za umrežavanje i međusektorsku saradnju.

Rad Saveta za mlade regulisan je Zakonom o mladima, kojim su propisane njegove uloge i obaveze.

Savet za mlade čine predstavnici/predstavnice organa državne uprave u čijem su delokrugu oblasti od interesa za mlade, pokrajinskog organa uprave nadležnog za pitanja mladih, udruženja i saveza mladih, kancelarija za mlade, zajednički predstavnik nacionalnih saveta nacionalnih manjina, ugledni stručnjaci i mladi. Najmanje jednu trećinu članova Saveta za mlade čine predstavnici mladih iz redova udruženja mladih i za mlade. U skladu sa stečenim statusom krovnog saveza mladih prema članu 14. Zakona o mladima i obavezama koji proističu iz njega, Krovna organizacija mladih Srbije stekla je pravo imenovanja trećine mladih koji su članovi/članice Saveta za mlade, a koje verifikuje Ministarstvo omladine i sporta. Upravo ministar omladine i sporta predsedava Savetu za mlade Vlade RS.

Stanje u praksi

Prema Pravilniku o radu, Savet za mlade je u obavezi da se sastane najmanje dva puta godišnje, ali se sednice mogu sazivati i češće, po potrebi. Od 2014. godine, kada je Vlada Republike Srbije osnovala Savet za mlade, ovo telo se sastalo svega 11 puta. Za šest godina rada – održano je 11 sednica.¹ Jasno je da se nije ispunio ni onaj minimum sazivanja sednica od dva puta godišnje. Čak i da se smisli nekakvo opravdanje za pomenutu činjenicu, da li zaista može da se kaže da tokom svih ovih godina i brojnih dešavanja u vezi s mladima u našoj državi, savetodavno telo Vlade čiji je mandat da brine o interesima mladih i unapređenju omladinske politike, nije imalo potrebe da se sastaje češće od jednom ili dva puta godišnje? Možda to nije bio prioritet.

¹ Zapisnici sa sednica Saveta za mlade su dostupni na sajtu Ministarstva omladine i sporta RS

Promene i „promene”

Institucije, tela i dokumenti postoje kako bi građani i građanke bili zaštićeni i živeli u uređenom društvu koje odgovara na njihove potrebe. Ukoliko neki zakon nije u skladu s potrebama građana – moramo ga menjati. Ukoliko neko telo ne funkcioniše kako treba, članovi/ce se ne sastaju i ne ispunjava svoje osnovne obaveze, upravo zato moramo nešto preduzeti, inače ćemo zaboraviti iz kog razloga je ono osnovano.

Kako bi mladi imali želju da u nekom procesu učestvuju i da aktivno doprinose razvoju mehanizama za učešće mladih u procesima donošenja odluka, neophodno je da ih prvo upoznamo s postojećim telima i dokumentima i pružimo im šansu da u istim učestvuju.

Nakon brojnih obećanja bez konkretnih mera i inicijativa, mladi su spremni da se bore za svoja prava i odlučni su da u toj borbi istraju. Predstavnici/predstavnice mladih u Savetu za mlade neće predstavljati samo sebe i mlade iz sredina iz kojih dolaze, već sve mlade s teritorije Republike Srbije: mlade iz ruralnih sredina, mlade iz osetljivih grupa, kao i one koji i ne

znaju da ovakvo telo postoji. Na članovima/članicama je velika odgovornost da predstavljaju različite kategorije mladih, a na ostalima je zadatak da se bore za svoj glas, da članovima/članicama Saveta pružaju informacije, inicijative i predloge koje će se naći na agendi Vlade Republike Srbije u narednom periodu. Kako je premijerka Ana Brnabić saopštila u svom ekspezu, peti prioritet nove-stare Vlade su upravo mladi. Da li je to zaista tako i da li će se ovaj put javiti potreba da se savetodavno telo sastaje češće, vode konstruktivne diskusije i sprovode inicijative, drugim rečima potreba da se mladi zapravo uključe? Koliko će prostora sada dobiti? Ukratko, vreme je da se vidi da li će postojeći mehanizmi početi da rade ili će nastaviti da budu mrtvo slovo na papiru.

*Milica Borjanić,
Krovna organizacija mladih Srbije*

Rezolucija Evropskog parlamenta o Srbiji, 2021

RED POHVALA, RED KRITIKA

Sedam godina je prošlo od početka pristupnih pregovora između Srbije i Evropske unije, a članstvo se i dalje čini kao meta koja konstantno izmiče. Nakon de facto zamrznutih pregovora tokom 2020. godine, budući da nije otvoreno nijedno pregovaračko poglavlje, usvajanje nove metodologije u procesu proširenja i objavljivanja Izveštaja Evropske komisije, čiji tekst je daleko od pohvalnog, usledio je Nacrt Rezolucije Evropskog parlamenta. Šta se u njemu hvali, a šta kritikuje?

Nacrt Rezolucije Evropskog parlamenta o Srbiji sastavio je Vladimir Bilčik, izvestilac ovog tela za našu zemlju. U Nacrtu su identifikovane oblasti u kojima je ostvaren vidan pomak i pozitivan napredak, ali i one koje su zabrinjavajuće i zahtevaju dalju reformu. Po broju amandmana koji su predložili poslanici Evropskog parlamenta – ukupno 385 amandmana – čini se da je Nacrt bio blag u odnosu na realno stanje stvari.

Pozitivni nalazi

Vladimir Bilčik Nacrt Rezolucije započinje pohvalama, konstatujući da je s novoizabranom Vladom „stvoreni novi zamah”, što vidi kao priliku za napredak u procesu pregovora, pozivajući na otvaranje novih poglavlja. Usklađivanje zakonodavstva s pravnim tekovinama EU i rad Narodne skupštine su na dobrom putu. Institucionalni i pravni okvir za poštovanje ljudskih i manjinskih prava je široko prihvaćen, uz pohvale snažne zastupljenosti žena u novoj Vladi. Mere koje su srpske vlasti preuzele u poboljšanju izbornih uslova izvestilac Evropskog parlamenta prepoznaje kao pozitivne, pogotovo one za ponovno uspostavljanje međustranačkog dijaloga uz posredovanje Evropskog parlamenta. Pozdravljen je i napredak koji je Srbija postigla u oblasti ekonomije i poziva se da se nastavi rad na jačanju dugoročne konkurentnosti. U oblasti spoljnog delovanja kao dobre

U Nacrtu su identifikovane oblasti u kojima je ostvaren vidan pomak i pozitivan napredak, ali i one koje su zabrinjavajuće i zahtevaju dalju reformu. Po broju amandmana koji su predložili poslanici Evropskog parlamenta – ukupno 385 amandmana – čini se da je Nacrt bio blag u odnosu na realno stanje stvari.

Izvor: **European Western Balkans**

prakse prepoznato su – angažovanje Srbije u inicijativama za regionalnu saradnju, usklađenost Srbije sa stavom EU o predsedničkim izborima u Belorusiji, zaključivanje Sporazuma o saradnji na upravljanju granicama sa Evropskom agencijom za graničnu i obalsku stražu (Frontex) i kontinuirano učešće Srbije u misijama za upravljanje krizama u okviru zajedničke bezbednosne i odbrambene politike (ZBOP). Pohvaljena je dobra regionalna saradnja između Srbije i Kosova u borbi protiv širenja pandemije covid-19, uz naglasak da je normalizacija odnosa prioritet i preduslov za pristupanje EU.¹

Negativni nalazi

Nacrt Rezolucije navodi i oblasti koje su zabrinjavajuće i zahtevaju ključne reforme. Na samom početku utvrđen je nedostatak napretka na polju slobode i nezavisnosti medija, nasilja i zastrašivanja novinara. Nezadovoljavajući napredak utvrđen je i u oblastima na kojima proces pristupanja insistira: vladavina prava, osnova prava,

¹ European Parliament, *Draft report on the 2019-2020 Commission reports on Serbia (2019/2175(INI))*, Committee on Foreign Affairs, 19.11.202. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/AFET-PR-647081_EN.pdf

funkcionisanje demokratskih institucija i normalizacija odnosa s Prištinom. Upućen je poziv vlastima u Srbiji da se usredsrede na temeljne reforme ističući da je „napredak u poglavljima o vladavini prava i osnovnim pravima, kao i u poglavlju normalizacija odnosa sa Kosovom, i dalje od suštinskog značaja i odrediće tempo pristupnih pregovora.”

U ovim oblastima se posebno nalazi prostor za napredak nezavisnosti sudstva, u vezi sa čime se Parlament poziva na usvajanje ustavnih amandmana. Kako je u prethodnoj godini vladala oštra anti-EU retorika, posebno je naglašena važnost strateške komuni-

Mere koje su srpske vlasti preuzele u poboljšanju izbornih uslova izvestilac Evropskog parlamenta prepoznaje kao pozitivne, pogotovo pokrenute mere za ponovno uspostavljanje međustranačkog dijaloga uz posredovanje Evropskog parlamenta. Pozdravljen je i napredak koji je Srbija postigla u oblasti ekonomije i poziva se da se nastavi rad na jačanju dugoročne konkurentnosti.

kacije Srbije o evropskim integracijama i evropskim vrednostima, a srpske vlasti se podstiču na aktivniju komunikaciju kako prema građanima Srbije tako i prema EU zvaničnicima. Srbija se poziva i na efikasnije upravljanje resursima, podsticaj ka cirkularnoj ekonomiji i usklađivanju sa standardima i ciljevima politike o zaštiti klime. U domenu spoljnih odnosa se izražava zabrinutost zbog sve veće zavisnosti Srbije od odbrambene opreme i tehnologije iz Narodne Republike Kine i bliske političke i vojne saradnja s Rusijom.²

Kritike iz redova socijaldemokrata, liberala i zelenih

Amandmani koji su pristigli na oštiji način dopunjuju Nacrt Rezolucije. Prvenstveno se osvrću na prethodnu godinu i ističu neregularnosti izbornog procesa, pritisak na glasače, nejednaku zastupljenost u medijima svih političkih opcija i menjanje izbornih pravila neposredno pred izbore. Pominju se i građanski protesti iz juna 2020. godine, te se zahteva istraga u slučajevima prekoračenja upotrebe sile. Izraženo je nezadovoljstvo u pogledu rada Narodne skupštine, nepostojanje istinskog pluralizma, a posebno je osuđen i napad na poslanicu Tanju Fajon koja će biti jedan od posrednika međustranačkog dijaloga. Amandmanima se zahteva, takođe, veća saradnja između javnog i civilnog sektora i smanjenje pritiska na organizacije civilnog društva. Kako Nacrt Rezolucije propušta da napomene zastoj u pregovorima, amandmanima je istaknuto da u prethodnoj godini nijedno poglavlje u pristupnim pregovorima nije otvoreno. Zabrinutost i nužnost rešavanje problema je izražena

i zbog visokog nivoa zagađenja vazduha. Ističu da je važno detaljno uobličiti pristupne procese u skladu s novom metodologijom, ali i da Vlada Srbije o tome treba zvanično da se izjasni.³

Pohvale iz Evropske narodne partije i Evropskih konzervativaca i reformista

Amandmani poslanika ovih političkih grupacija u Evropskom parlamentu odražavaju pohvale vladajućoj stranci u pogledu očuvanja stabilnosti regiona. Poslanici su pozitivno ocenili usvajanje Akcionog plana za primenu Medijske strategije, proceduralna poboljšanja u radu Narodne skupštine i smanjenu upotrebu hitnog postupka, pripremu ustavnih amandmana, uspostavljanje Radne grupe za poboljšanje izbornih uslova i održavanje plenarne rasprave o izveštajima nezavisnih tela. Primitno je da zakonodavni proces može da se unapredi povećanjem transparentnosti i da se stvore uslovi da nezavisna regulatorna tela vrše svoje nadzorne uloge efikasno. Pozdravlja se konstruktivno učešće u dijalogu s Prištinom, uz pohvalu činjenice da Srbija nije uvela protivmere na prištinske vlasti posle uvođenje carina novembra 2018. godine. Kao ključni korak ka istorijskom pomirenju i ekonomskoj stabilizaciji naveden je sporazum potpisan u Vašingtonu 4. septembra 2020. godine između Srbije i Kosova.⁴

Amandmani koji su pristigli iz redova socijaldemokrata, liberala i zelenih na oštiji način dopunjuju nacrt Rezolucije. Prvenstveno se osvrću na prethodnu godinu i ističu neregularnosti izbornog procesa, pritisak na glasače, nejednaku zastupljenost u medijima svih političkih opcija i menjanje izbornih pravila neposredno pred izbore. Pominju se i građanski protesti iz juna 2020. godine, te se zahteva neophodna istraga u slučajevima prekoračenja upotrebe sile.

Nakon reda pohvala i reda kritika u Nacrtu Rezolucije, s velikim brojem podnetih amandmana, iščekuje se usvajanje finalnog dokumenta u martu. S obzirom na to da nova metodologija proširenja nalaže da EU govori „jednim glasom” očekuje se Rezolucija koja će odslikati ocene Evropske komisije.

*Aleksandra Stojanović
Beogradska otvorena škola*

³ European Parliament, Amendments 1– 385, Draft report Vladimír Bilčík (PE647.081v03-00), Report on the 2019–2020 Commission Reports on Serbia (2019/2175(INI)), 15. 12. 2020. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/AFET-AM-648338_EN.pdf

⁴ Ibidem

² Ibidem

BOŠ
BEOGRADSKA
OTVORENA
ŠKOLA

CIVILNO DRUŠTVO ZA
UNAPREĐENJE PRISTUPANJA
SRBIJE EVROPSKOJ UNIJI

Švedska
Sverige

Beogradska otvorena škola
Bulevar oslobođenja 177,
11000 Beograd, Srbija

T: +381 60 3061 342

E: eupregovori@bos.rs

W: eupregovori.bos.rs i www.bos.rs

S: facebook.com/bos.rs

PROGOVORI O PREGOVORIMA

Stalo nam je do vašeg mišljenja –
ukoliko imate komentar, kritiku ili sugestiju
kako da poboljšamo Bilten, javite nam
se na mejl eupregovori@bos.rs.

Ukoliko ne želite da nastavimo da vam šaljemo Bilten,
o tome nas možete obavestiti na isti mejl.

Molimo vas da imate razumevanja ukoliko vam
nakon odjave stigne naredni broj Biltena –
sistemu treba vremena da prepozna
izmene u broju pretplatnika.